

Voorwoord

'If I had me a gun, I'd find the bastards and shoot 'em on sight'

(Bruce Springsteen, Jack Of All Trades, Album: Wrecking Ball, 2012)

In uw handen heeft u de derde bundel van weblogs van Marcel Pheijffer en Bob Hoogenboom, 'Accountancy en andere zaken onder de loep (3)'. Ik geloof niet dat ik ooit eerder een boek voor een tweede keer heb gelezen. Maar als geïnteresseerde volger van de weblogs onderga je een heel prettige 'Aha-Erlebnis'. Wat een indrukwekkende output zo alles bij elkaar.

Bij het doornemen van de drukproef viel mijn oog meteen op bovenstaand citaat. Laat dit nu precies het citaat zijn dat ik zelf - geheel onafhankelijk - aan de partnergroep van één van de Big-4 organisaties had voorgehouden op het moment dat ook de weblog van Bob Hoogenboom werd gepubliceerd. Springsteen's meest recente album verwoordt treffend de publieke opwinding over de rol van bankiers in de aanloop naar de economische crisis. Ik ben benieuwd hoe vaak Springsteen inmiddels ook deel is gaan uitmaken van de Top-2000 van Marcel Pheijffer.

De vraag die ik me heb gesteld is of de door Springsteen verwoorde publieke opwinding aan de beroepsgroep van accountants voorbij zal gaan. Ik denk dat het antwoord ontkennend moet zijn. Er zijn te veel vraagtekens te plaatsen bij de rol die accountants hebben ingenomen op 'les moments suprême', toen het echt aankwam op het innemen van hun rol als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Er zijn simpelweg teveel voorbeelden langsgelopen van accountants die te weinig betrokken, te weinig kritisch, te weinig objectief, te weinig vakkundig en te weinig zichtbaar waren. En ook lef is een te zeldzame eigenschap binnen de beroepsgroep van accountants gebleken en botst met de cultuur en governance die zich binnen de beroepsgroep heeft gevormd.

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is opgetuigd om (ook) toezicht te houden op accountants en accountantsorganisaties. Met onafhankelijk toezicht krijgen partijen die het goed doen een *license to operate*, maar komen vanzelfsprekend ook gebreken aan de oppervlakte. Maar al deze observaties en bevindingen krijgen pas fundament als onafhankelijke deskundigen hun eigen visie geven.

Deze derde bundel weblogs getuigt van het feit dat deze rol ook de afgelopen jaren met grote voortvarendheid door Marcel Pheijffer en Bob Hoogenboom is vervuld. Tussen het moment van publicatie van een rapport van de AFM (of anderen), een beleidsdocument, boete of uitspraak en de weblogs waarin het objectief van één van beide heren wordt verwoord zit altijd een (veelal gering) moment van gezonde spanning. De weblogs zijn 'spot-on'. Met respect voor partijen, met kennis van zaken, met een focus op wat relevant is en zonder de terughoudendheid die we in de sector te vaak tegenkomen.

Deze bundel komt uit in een tijd waarin financiële, economische, politieke en schuldencrisissen elkaar in rap tempo hebben opgevolgd. Een tijd waarin de economische inrichting – en specifiek die van het financiële stelsel – dagelijks ter discussie staat. Maar ook een tijd waarin de fundamenteen worden gelegd voor een nieuw stelsel voor een meer duurzame en eerlijke economische inrichting. Een inrichting waarin ondernemingen activiteiten ontplooiën met beheersbare en transparante risico's, waarbij de kosten van overmatig risicovol gedrag niet worden afgewenteld op de maatschappij. Accountants hebben een belangrijke rol in die economische inrichting. Accountants dragen als poortwachters bij aan het functioneren van kapitaalmarkten, aan het investeringsklimaat en daarmee aan het positief effect op de reële economie en een duurzame creatie van welvaart.

De urgentie van goed toezicht wordt breed ervaren. De afgelopen jaren is de aandacht voor corporate governance, interne beheersing, financiële verslaggeving en accountantscontrole sterk toegenomen. In

Brussel wordt de laatste hand gelegd aan wetgeving die de financiële markten transparanter moet maken en het accountantsberoep ingrijpend poogt te hervormen. Ook in Nederland wordt het debat over de toekomst van het accountantsberoep gevoerd. Als eerste in Europa zullen wij in Nederland een strikte scheiding tussen ‘assurance’-gerelateerde werkzaamheden en adviesdiensten kennen. Ook heeft de minister van Financiën in samenspraak met het parlement bepaald dat vanaf 2016 roulatie van die ‘assurance’-gerelateerde diensten op accountantsorganisatieniveau moet plaatsvinden. Tenzij een met deze regel strijdige Europese Verordening tegen die tijd vergt dat deze verplichting moet worden aangepast, doordat bijvoorbeeld in Europa gekozen wordt voor een langere roulatietermijn of roulatie wordt vervangen door verplichte periodieke aanbesteding.

Vanuit de wetenschap zijn vele opmerkingen gemaakt over de kwaliteit van de analyse van Eurocommissaris Barnier en in reactie daarop op het parallelle publiek debat in Nederland. De vraag is hierbij of er wel voldoende grondslag is voor hervormingsvoorstellen. Mijn beeld ten aanzien van het bestaande wetenschappelijk onderzoek is niet zo positief. Ik heb ook wel begrip voor de terughoudendheid bij Barnier en het Nederlandse parlement met betrekking tot beschikbaar onderzoek. Ik onderken een beperkt kritisch gehalte in bestaand wetenschappelijk onderzoek en maak me zorgen over de lichtzinnige aanvaarding als zouden onderzoeksconclusies algemene geldigheid hebben. In de praktijk vindt een grote mate van *cherry picking* plaats om in het huidige debat de *status quo* te verdedigen; de bias in de onderzoeksresultaten blijft veelal onbenoemd. Er is grote behoefte aan meer wetenschappelijk onderzoek op het terrein van accountancy, en meer robuustheid en onafhankelijkheid in dit onderzoek. Dat in Nederland nog steeds vele professoren hun wetenschapstitel combineren met 4 dagen kantoorprofiel werkt in de beeldvorming over objectiviteit ook niet in het voordeel.

Het debat is dan toch eindelijk op de wagen. De vonk is helaas niet vanuit de accountancy sector zelf ontsproten. De regie ligt bij het publiek. Het is een veenbrand die van buitenaf is ontstaan en het vuur aan de schenen van de sector legt. Mede dankzij onafhankelijke denkers als Marcel Pheijffer en Bob Hoogenboom krijgt het debat richting en wint het debat aan kwaliteit. Blader bijvoorbeeld eens door naar de vileine opmerkingen van Marcel Pheijffer bij de berekening van administratieve lasten die Actal plots uit de hoge hoed toverde daags voor de behandeling van de accountancy-voorstellen in de Kamer. Ook ben ik Bob Hoogenboom nog altijd dank verschuldigd. Tijdens de Accountantsdag 2011 werd hij uitgedaagd iets te vinden van de directe betrokkenheid van de AFM in het debat over de toekomst van de accountancy in Nederland. ‘Mag een toezichthouder zich wel in het debat mengen?’, werd hem gevraagd. Zijn antwoord was zonder voorbehoud dat deze betrokkenheid een vanzelfsprekendheid betrof en het *Accountancy Establishment* moest vast even teleurgesteld slikken.

De kern van het debat over de hervorming van het accountantsberoep gaat over de mate waarin de rolinvulling van de accountant nog voldoet aan de verwachtingen van de gebruikers van de verklaring. Het beroep moet erkennen dat het maatschappelijk verkeer (de externe gebruiker) de belangrijkste opdrachtgever is. De accountant moet nadrukkelijk stilstaan bij de vraag of de stabiliteit van een onderneming is geborgd en anderzijds dat een onderneming transparant naar gebruikers communiceert over de risico’s die vooral de continuïteit, stabiliteit en duurzaamheid van een onderneming bedreigen.

De toekomst ligt in een meer objectief, onafhankelijk en hoogstaand beroep, waarbij de kwaliteit van het vak en dienstbaarheid aan het maatschappelijk verkeer voorop staat. Dit vergt dat de draai terug moet worden gemaakt naar het maatschappelijk verkeer als ‘cliënt’ van controlediensten. Het project is pas geslaagd als accountants niet langer spreken van ‘cliënten’. Laat het dan in ieder geval ‘controlecliënten’ zijn, of nog beter ‘controleobjecten’. Dat is zuiver.

Verder moet er vol worden ingezet op een betere kwaliteit van dienstverlening tegen een faire prijs. Laat de consequentie gerust zijn dat het marktaandeel van aanbieders met betere kwaliteit gaat toenemen. Concurrentie op kwaliteit en geen sector-brede inzet op behoud van status-quo. De toekomst van de accountancy is immers te belangrijk om aan conservatieve krachten over te laten.

Op naar de vierde bundel. Opdat Marcel Pheijffer en Bob Hoogenboom ook de komende tijd op fonkelende wijze, in hun passende rol als *gadfly*, bijdragen aan het in goede banen leiden van het publiek debat. Een debat dat gebaat is bij een scherpe en kritische pen en in kwaliteit wint door de sublieme combinatie van kracht en nuance die we in de weblogs telkens weer herkennen. Dat het 'druk , druk, druk' mag blijven voor beide heren.

'You can't start a fire. You can't start a fire without a spark'

(Bruce Springsteen, Dancing in the dark, Album: Born in the U.S.A., 1984)

Gerben Everts,

Lid van het Bestuur van de AFM